

Printre argintăriile de import care figurează în colecția Secției de artă veche românească a Muzeului de artă al R.S. România, un important loc îl ocupă lucrările meșterilor germani, îndeosebi ale celor din Nürnberg și Augsburg. Numele unor argintari ca Abraham Riederer, Hans Priester, Johann Sebastian Milins, Cristof Bantzer și ale altor reprezentanți ai atelierelor din Augsburg figurează în vecinătatea unor lucrări ce demonstrează o incontestabilă măiestrie artistică, rod al unei îndelungate tradiții ce a dus la ridicarea unui meșteșug la rangul de artă.

Recent, studierea patrimoniului Secției de artă veche românească a dus la identificarea unui alt meșter legat de școala Augsburgului, a cărui existență o semnalăm pentru prima dată în colecția noastră. Este vorba de argintarul *Caspar Xaver Stippeldey*, activ între 1766–1792 (1809 ?)¹, lucrarea pe care acesta o semnează fiind un potir din argint aurit, prelucrat prin ciocănire, cizelare și gravare, provenind de la mănăstirea Rîșca².

Aparținând stilistic barocului tirziu, lucrarea degajă de la prima vedere impresia unei somptuoșități căutate, ușor ostentative chiar, trăsături ce caracterizează mai ales argintăriile germane și austriece din sec. XVIII. Cupa relativ mică, aproape cilindrică, cu buza ușor răsfrîntă spre exterior, este montată într-un caliciu, realizat din metal turnat și apoi cizelat și ciocănit, avînd ca principale motive decorative trei cartușe dreptunghiulare mărginite de ghirlande și linii curbe, volutate la capete. Fiecare medalion conține în interior un motiv decorativ sub forma unor solzișori realizați prin puncte ciocănite. Peste acest decor discret, este aplicată cite o montură din argint turnat și cizelat reprezentînd o ghirlandă alcătuită din vrejuri, flori și frunze, bătută cu numeroase pietre semiprețioase, de culori și dimensiuni variate.

Un șirag de bumbi mici realizați prin ciocănire delimitează acest registru decorativ de baza caliciului, la rîndul ei decorată prin ciocănire cu un rînd dublu de frunze dispuse radier în jurul părții superioare a fusului.

Fusul are ca element decorativ principal un nodus piriform pe care figurează trei ghirlande de frunze terminate la capete cu trei mici caboșoane conținînd pietre semiprețioase.

Piciorul are în partea superioară o brătară alcătuită dintr-un rînd de frunze. Partea inferioară este împărțită — prin trei benzi verticale terminate spre talpă cu volute și frunze — în trei cîmpuri triunghiulare care reiau motivul decorativ al solzilor. Cîte o rozetă centrează fiecare din aceste cîmpuri. Regăsim, de asemenea, ca și la cupă, aceleași monturi sub formă de ghirlande de jerbe, realizate din argint și pietre semiprețioase.

Baza, ușor înălțată, este tratată sub forma unor cartușe dreptunghiulare, înguste și alungite, avînd montat în centru cite un mic buchet de flori, identice ca realizare cu monturile regăsite la cupă și la piciorul potirului.

O friză continuă, ce reia motivul frunzei, separă baza de talpa a cărei margine urmează la exterior traseul unei linii ondulate, sinuoase, ce desenează cu discreție șase lobi.

Pe fața exterioară a cupei au fost gravate, ulterior, crucea flancată de instrumentele de tortură.

Pe talpa potirului se găsește gravată următoarea inscripție „*Sofronie arhimandrit[ul] Rîșcăi; 1815; ienuarie; 26; Lavrentie Ieromonah; Salomia shi monahi Gavril*”.

Tot pe talpă se disting de asemenea două poansonsoane; unul reprezintă inițialele meșterului — „C.X.S.”, — imprimate cu litere de tipar într-un cîmp dreptunghiular ce are laturile mici ușor rotunjite, iar celălalt reproduce marca orașului Augsburg — un con amplasat deasupra literei „E” de tipar, ambele înscrise într-un oval ușor ascuțit. Deși inscripția de danie menționează anul 1815, potirul a fost realizat cu cel puțin un sfert de veac mai devreme intrucît poansonul orașului Augsburg

¹ Identificat după M. Rosenberg, *Der Goldschmiede Merkzeichen*, Frankfurt, 1923, vol. I, p. 236, poz. 1016.

² Inv. M. 323/12.960, Dimensiuni: I = 250 mm, Ø cupei = 91 mm, Ø bazei = 165 mm, g = 701 gr.

este similar cu cel pe care meșterii argintari din acest oraș îl utilizau cam în perioada anilor 1789—1791.

Așa după cum am mai menționat, din punct de vedere artistic lucrarea se încadrează în coordonatele stilistice ale barocului. Medalioanele, ghirlandele, liniile curbe și contracurbe, volutele, primordialitatea decorului vegetal, sînt elemente ce aparțin repertoriului baroc. O vădită intenție de acoperire a întregii suprafețe cu elemente decorative realizate fie prin ciocănire sau gravare, fie prin aplicare, corespunde de asemenea apetenței baroce pentru o abundență decorativă. Această încărcare urmărește în egală măsură efecte fastuoase, la realizarea cărora concură strălucirea aurului, a

pietrelor semiprețioase sau a smălțurilor încorporate în aplicațiile de metal.

Și, totuși, în ciuda acestei prețiozități căutate, poate fi lesne sesizată o armonie, un echilibru al proporțiilor pe care artistul îl realizează între părțile componente ale potirului (cupă, fus, picior), o tendință către sveltețe care atenuează impresia de excesivă densitate decorativă.

Poate mai puțin important ca realizare artistică, pocalul descris mai sus prezintă în schimb o deosebită valoare documentară, el fiind inedit (după bibliografia consultată) și în egală măsură unicul obiect de argintărie din colecțiile românești ce poartă semnătura lui Caspar Xaver Stippeldey.

Potir (meșter Caspar Xaver Stippeldey)

